

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ODPOWIEDZIALNA KONSUMPCJA

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Wsparcie Komisji Europejskiej dla powstania tej publikacji nie oznacza poparcia dla jej treści, które odzwierciedlają jedynie poglądy autorów, a Komisja nie ponosi odpowiedzialności za jakiegokolwiek wykorzystanie informacji w niej zawartych.

EDUKACJA JAKO KONSTRUKTOR ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU SPOŁECZNEGO I KULTUROWEGO W XXI WIEKU

Praca ta jest udostępniona na licencji Creative Commons Attribution-Non-Commercial-ShareAlike 4.0 International License.

Niniejszy dokument może być kopiowany i powielany zgodnie z powyższymi zasadami (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>)
Niniejszy dokument może ulec zmianie bez powiadomienia.

NR PROJEKTU: 2020-1-FI01-KA204-066474

Definiowanie pojęć

Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja to 12 z 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju. Ten SDG ma zapewnić, że ekologiczny wzrost i rozwój jest połączony z odpowiedzialnymi wzorcami konsumpcji i produkcji. Cel ten ma na celu zmniejszenie śladu środowiskowego działalności gospodarczej oraz promowanie zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych, przy jednoczesnym zapewnieniu, że rozwój ekologiczny jest inkluzywny i przynosi korzyści wszystkim sektorom społeczeństwa.

12. cel SDG

1. Osiągnięcie zrównoważonego zarządzania i efektywnego wykorzystania zasobów naturalnych
2. Zmniejszenie o połowę globalnego marnotrawstwa żywności na osobę na poziomie detalicznym i konsumpcyjnym oraz ograniczenie strat żywności wzdłuż łańcuchów produkcji i dostaw, w tym strat po zbiorach.
3. Podwojenie tempa poprawy efektywności wykorzystania zasobów w celu osiągnięcia zrównoważonego przepływu zasobów naturalnych
4. Osiągnięcie bezpiecznego dla środowiska zarządzania chemikaliami i wszystkimi odpadami w całym ich cyklu życia, zgodnie z uzgodnionymi ramami międzynarodowymi, oraz znaczne ograniczenie ich uwalniania do powietrza, wody i gleby w celu zminimalizowania ich negatywnego wpływu na zdrowie ludzkie i środowisko.
5. Zmniejszenie niekorzystnego wpływu miast na środowisko w przeliczeniu na mieszkańca, w tym poprzez zwrócenie szczególnej uwagi na jakość powietrza oraz gospodarkę odpadami komunalnymi i innymi.
6. Zapewnienie, że ludzie wszędzie posiadają odpowiednie informacje i świadomość na temat zrównoważonego rozwoju i stylu życia w harmonii z naturą
7. Zachęcanie przedsiębiorstw, zwłaszcza dużych i ponadnarodowych, do stosowania zrównoważonych praktyk włączania informacji o zrównoważonym rozwoju do cyklu sprawozdawczego
8. Promowanie zrównoważonych praktyk w zakresie zamówień publicznych, zgodnych z krajowymi politykami i priorytetami

Zrównoważona konsumpcja to korzystanie z usług i związanych z nimi produktów, które odpowiadają na podstawowe potrzeby i które przynoszą ludziom lepszą jakość życia. Ten rodzaj konsumpcji minimalizuje wykorzystanie zasobów naturalnych i materiałów toksycznych oraz redukuje emisję zanieczyszczeń z odpadów w cyklu życia usługi lub produktu, tak aby nie zagrażała potrzebom przyszłych pokoleń.

Zrównoważona produkcja to tworzenie dóbr i usług przy użyciu procesów i systemów, które nie zanieczyszczają środowiska, oszczędzają i chronią energię i zasoby naturalne, są opłacalne, bezpieczne i zdrowe dla pracowników i konsumentów, a także satysfakcjonujące społecznie i twórczo.

SDG 12 i wykluczenie społeczne

Obecny stan realizacji SDG 12 (Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja) różni się w zależności od kraju i regionu, ale ogólny postęp jest powolny.

Według Organizacji Narodów Zjednoczonych świat nie jest na dobrej drodze do osiągnięcia celów SDG 12 do 2030 roku. O ile w takich obszarach jak zwiększenie wykorzystania energii odnawialnej i ograniczenie stosowania substancji zubożających warstwę ozonową poczyniono pewne postępy, o tyle w takich obszarach jak ograniczenie marnotrawstwa żywności i zwiększenie wykorzystania zrównoważonych zamówień publicznych postęp jest niewielki.

W odniesieniu do dorosłych zagrożonych wykluczeniem mogą oni napotykać dodatkowe wyzwania w dostępie do zrównoważonych produktów i usług oraz w uczestniczeniu w zrównoważonych wzorcach konsumpcji i produkcji. Niektóre z głównych wyzwań dla dorosłych zagrożonych wykluczeniem obejmują:

- **Ograniczony dostęp do informacji i edukacji** na temat zrównoważonych produktów i usług oraz sposobów dokonywania zrównoważonych wyborów. Może to utrudniać im zrozumienie korzyści płynących ze zrównoważonej konsumpcji i produkcji oraz podejmowanie świadomych decyzji dotyczących produktów i usług, z których korzystają.
- **Ograniczone zasoby do inwestowania w zrównoważone produkty i usługi**, co sprawia, że dorosłym z grupy ryzyka trudno jest sobie pozwolić na zrównoważone produkty i usługi. Mogą również mieć ograniczony dostęp do kredytów lub innych usług finansowych, co może utrudniać im inwestowanie w zrównoważone produkty i usługi.
- **Bardziej prawdopodobne, że pracują w zawodach związanych z niezrównoważoną konsumpcją i produkcją.** Dorośli zagrożeni wykluczeniem mogą częściej pracować w zawodach związanych z niezrównoważoną konsumpcją i produkcją, np. w przemyśle wydobywczym lub w nieformalnych sektorach o złych warunkach pracy. Prace te mogą narażać je na zagrożenia dla środowiska i nie zapewniać im zasobów i wsparcia niezbędnego do dokonywania zrównoważonych wyborów.
- **Ograniczony dostęp do zrównoważonych produktów i usług ze względu na lokalizację lub inne czynniki**, co utrudnia im udział w zrównoważonych wzorcach konsumpcji i produkcji.
- **Ograniczona reprezentacja polityczna:** Dorośli zagrożeni wykluczeniem mogą mieć ograniczoną reprezentację polityczną, co może utrudniać im opowiadanie się za zrównoważoną polityką i praktykami.
- **Ograniczony dostęp do usług społecznych**, takich jak opieka zdrowotna i edukacja, co może utrudniać im udział w zrównoważonych wzorcach konsumpcji i produkcji.

Przy realizacji SDG 12 i wdrażaniu wzorców zrównoważonej konsumpcji i produkcji ważne jest uwzględnienie specyficznych potrzeb i barier osób dorosłych zagrożonych wykluczeniem. Można to zrobić poprzez zapewnienie im zasobów i edukacji niezbędnej do dokonywania zrównoważonych wyborów oraz do popierania zrównoważonych polityk i praktyk.

Rola organizacji pozarządowych w edukacji dorosłych na rzecz zrównoważonej konsumpcji i produkcji

Edukacja odgrywa kluczową rolę w promowaniu zrównoważonej konsumpcji i produkcji. Może ona pomóc dorosłym uczącym się w podejmowaniu świadomych decyzji dotyczących produktów i usług, z których korzystają, oraz w opowiadaniu się za zrównoważoną polityką i praktykami. Edukacja może także pomóc dorosłym uczącym się rozwinąć umiejętności i wiedzę niezbędną do uczestnictwa w zrównoważonych sposobach konsumpcji i produkcji.

Istnieje kilka sposobów, w jakie edukacja może promować zrównoważoną konsumpcję i produkcję wśród dorosłych uczniów zagrożonych wykluczeniem:

- **Zapewnienie informacji i świadomości**, aby pomóc dorosłym uczniom zrozumieć korzyści płynące ze zrównoważonej konsumpcji i produkcji oraz podejmować świadome decyzje dotyczące produktów i usług, z których korzystają. Może to obejmować dostarczanie informacji o środowiskowych i społecznych skutkach różnych produktów i usług, jak również informacji o zrównoważonych alternatywach.
- **Rozwijanie umiejętności i wiedzy** niezbędnych do uczestnictwa w zrównoważonych wzorcach konsumpcji i produkcji. Może to obejmować szkolenia w zakresie efektywności energetycznej, redukcji odpadów i zrównoważonego zaopatrzenia, jak również edukację w zakresie zrównoważonego stylu życia.
- **Promowanie aktywnego uczestnictwa**: Edukacja może pomóc dorosłym uczniom stać się aktywnymi uczestnikami zrównoważonych wzorców konsumpcji i produkcji. Może to obejmować stworzenie możliwości dla dorosłych uczących się, aby zaangażować się w projekty społeczne i popierać zrównoważoną politykę i praktyki.
- **Zachęcanie do krytycznego myślenia**, które może pomóc dorosłym uczniom w ocenie wpływu różnych produktów i usług na środowisko i społeczeństwo oraz w podejmowaniu świadomych decyzji dotyczących produktów i usług, z których korzystają.
- **Budowanie zdolności** niezbędnych do uczestnictwa w zrównoważonych sposobach konsumpcji i produkcji. Może to obejmować edukację i szkolenia w zakresie wiedzy finansowej, jak również edukację i szkolenia w zakresie zrównoważonych praktyk biznesowych.

Cele dydaktyczne

Według UNESCO, ucząc (dorosłych) uczniów o SDG 12, naszą rolą jako edukatorów jest upewnienie się, że proces uczenia się jest zaprojektowany w taki sposób, aby pomóc uczniom osiągnąć następujące cele:

Cele poznawcze

- Zrozumienie wzorców produkcji i konsumpcji oraz łańcuchów wartości, a także wzajemnych powiązań produkcji i konsumpcji (podaż i popyt, toksyny, emisja CO₂, wytwarzanie odpadów, zdrowie, warunki pracy, ubóstwo itp.)
- Poznanie roli, praw i obowiązków różnych podmiotów w produkcji i konsumpcji (media i reklama, przedsiębiorstwa, gminy, ustawodawstwo, konsumenci itp.).
- Wiedza na temat strategii i praktyk zrównoważonej produkcji i konsumpcji.
- Zrozumienie dylematów/trade-offów związanych i zmian systemowych niezbędnych do osiągnięcia zrównoważonej konsumpcji i produkcji.

Cele kształcenia społeczno-emocjonalnego

- Umiejętność komunikowania potrzeby stosowania zrównoważonych praktyk w produkcji i konsumpcji.
- Umiejętność zachęcania innych do angażowania się w zrównoważone praktyki w konsumpcji i produkcji.
- Umiejętność rozróżniania potrzeb i pragnień oraz refleksji nad własnymi indywidualnymi zachowaniami konsumenckimi w świetle potrzeb świat przyrody, innych ludzi, kultur i krajów oraz przyszłych pokoleń.
- Umiejętność wyobrażenia sobie zrównoważonego stylu życia.
- Umiejętność poczucia odpowiedzialności za środowiskowe i społeczne skutki własnych indywidualnych zachowań jako producenta lub konsumenta.

Cele kształcenia behawioralnego

- Umiejętność planowania, wdrażania i oceny działań związanych z konsumpcją przy użyciu istniejących kryteriów zrównoważonego rozwoju.
- Umiejętność oceny, uczestniczenia i wpływania na procesy decyzyjne dotyczące przejęć w sektorze publicznym.
- Możliwość promowania zrównoważonych wzorców produkcji.
- Umiejętność krytycznego podejścia do swojej roli jako aktywnego interesariusza na rynku.
- Umiejętność kwestionowania kulturowych i społecznych orientacji w konsumpcji i produkcji.

ZADANIE 1

Refleksja nad osobistymi wzorcami konsumpcji i produkcji

Zadanie to ma pomóc Ci uświadomić sobie, jak Twoje zwykłe zachowania są związane z konsumpcją i produkcją. Zrozumienie tego pomoże Ci wprowadzić zmiany w Twoim stylu życia i stać się bardziej świadomym, dzięki czemu będziesz w stanie podać przykłady, jak żyć w sposób bardziej zrównoważony swoim dorosłym uczniom w grupie ryzyka.

Do tego zadania proszę wykorzystać dziennik refleksji, o którego stworzenie prosiliśmy na początku kursu.

Instrukcja krok po kroku:

- 1. Przez tydzień** zapisuj w **dzienniku** wszystko, co konsumujesz i produkujesz. Może to obejmować jedzenie, ubrania, artykuły gospodarstwa domowego, transport oraz inne towary i usługi.
- 2. Dla każdej pozycji zapisz następujące informacje:**
  - Sam przedmiot
  - Źródło (np. gdzie kupiłeś, od kogo otrzymałeś)
  - Powód konsumpcji lub produkcji (np. na użytek własny, do pracy, jako prezent itp.)
  - Wszelkie myśli i uczucia, jakie miałeś w związku z konsumpcją lub produkcją danego przedmiotu.
- 3. Po tygodniu przejrzyj swój dziennik** i zastanów się nad swoimi wzorcami konsumpcji i produkcji. Rozważ następujące pytania:
  - Jakimi były Twoje główne źródła konsumpcji i produkcji?
  - Jak zmieniły się Twoje wzorce konsumpcji i produkcji w ciągu tygodnia?
  - Czy były jakieś przedmioty, które Pan(i) spożywał(a) lub produkował(a), z powodu których czuł(a) się Pan(i) winny(a) lub zaniepokojony(a)?
  - Czy były takie przedmioty, które konsumowałeś lub produkowałeś, z którymi czułeś się dobrze?
  - Czy są jakieś zmiany, które chciałbyś wprowadzić w przyszłości w swoich wzorcach konsumpcji i produkcji?
  - Czy są jakieś wyzwania, które napotykasz próbując wprowadzić te zmiany?
- 4. Podziel się swoimi refleksjami** w dyskusji grupowej i przeprowadź burzę mózgow na tematsposobów zmniejszenia negatywnego wpływu Twoich wzorców konsumpcji i produkcji

ZADANIE 2

Refleksja nad związkiem pomiędzy SDG 12, edukacją i włączeniem społecznym

To ćwiczenie może pomóc Ci w refleksji nad tym, jak Twoje praktyki nauczania są zgodne z SDG 12 i jak

możesz promować włączenie społeczne wśród dorosłych uczniów zagrożonych wykluczeniem.

Instrukcja krok po kroku:

- 1. Przejrzyjcie cele i wskaźniki SDG 12:** Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja. Zwróćcie uwagę na sposoby, w jakie zrównoważona konsumpcja i produkcja może promować włączenie społeczne.
- 2. Zastanów się nad swoimi obecnymi praktykami i materiałami dydaktycznymi.**
Rozważ następujące pytania:
  - Jak Twoje praktyki i materiały dydaktyczne promują zrównoważoną konsumpcję i produkcję wśród dorosłych uczniów zagrożonych wykluczeniem?
  - Jak Twoje praktyki i materiały dydaktyczne promują włączenie społeczne wśród dorosłych słuchaczy zagrożonych wykluczeniem?
  - Czy są jakieś obszary, w których Twoje praktyki i materiały dydaktyczne mogłyby zostać ulepszone, aby lepiej dostosować się do SDG 12 i promować włączenie społeczne?
- 3. Określ jedno lub dwa konkretne działania, które możesz podjąć,** by dostosować swoje praktyki i materiały dydaktyczne do SDG 12 i promować włączenie społeczne wśród dorosłych uczniów zagrożonych wykluczeniem. Na przykład, możesz zbadać i wprowadzić zrównoważone alternatywy dla towarów i usług używanych podczas warsztatów lub zapewnić szkolenie i edukację na temat zrównoważonej konsumpcji i produkcji.
- 4. Stwórz plan wdrożenia tych działań i ustal harmonogram ich realizacji.**
- 5. Zastanów się nad wpływem tych działań na Twoje praktyki dydaktyczne i doświadczenie uczenia się dorosłych uczniów zagrożonych wykluczeniem.**

ZADANIE 3

Analiza wykładu TED na temat zrównoważonej konsumpcji i produkcji

To ćwiczenie pozwala na głębsze zrozumienie tematu zrównoważonej konsumpcji i produkcji poprzez analizę spostrzeżeń zawartych w konkretnym wykładzie TED. Powinno pomóc Ci zastanowić się nad tym, jak temat ten odnosi się do włączenia społecznego wśród dorosłych zagrożonych wykluczeniem oraz zidentyfikować potencjalne implikacje dla Twojej praktyki nauczania.

Instrukcja krok po kroku:

1. **Wybierz TED talk**, który dotyczy zrównoważonej konsumpcji i produkcji, np:

[The Wardrobe To Die For](#)

[Jesteś tym, co nosisz](#)

[Wysoki koszt taniej mody](#)

2. **Obejrzyj TED talk** i zrób notatki na temat głównych punktów i kluczowych wniosków.

3. Przeanalizuj **rozmowę**, skupiając się na następujących pytaniach:

- Jakie są główne argumenty i dowody przedstawione w rozmowie?
- Jak rozmowa odnosi się do zrównoważonej konsumpcji i produkcji?
- Jak rozmowa odnosi się do integracji społecznej wśród dorosłych zagrożonych wykluczeniem?
- Jakie wyzwania prelegent wskazuje w odniesieniu do zrównoważonej konsumpcji i produkcji?
- Jakie rozwiązania lub zalecenia proponuje prelegent?
- Jakie są potencjalne implikacje rozmowy dla edukatorów pracujących z dorosłymi zagrożonymi wykluczeniem?

4. **Napisz krótki raport** podsumowujący Twoje wyniki i zawrzyj w nim wszelkie spostrzeżenia i zalecenia, które masz.

5. **Podziel się swoim raportem** z kolegą lub mentorem i poszukaj informacji zwrotnej oraz sugestii dotyczących ulepszeń.